

No: 817 – Mahreç İşareti

DURAĞAN ÇEMBERİ

Tescil Ettiren
DURAĞAN BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 03.12.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 03.08.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 817
Tescil Tarihi	: 03.08.2021
Başvuru No	: C2018/222
Başvuru Tarihi	: 03.12.2018
Coğrafi İşaretin Adı	: Durağan Çemberi
Ürün / Ürün Grubu	: Çember / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Durağan Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: Merkez Mah. Cumhuriyet Cad. No: 117 Durağan SİNOP
Coğrafi Sınırı	: Sinop ili Durağan ilçesi
Kullanım Biçimi	: Durağan Çemberi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılamadığında, Durağan Çemberi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Durağan Çemberi; Sinop ili Durağan ilçesinde uzun yıllardır başörtüsü olarak kullanılan, kenarları bordo renkle çevrili, ortası renkli ipliklerle oluşturulmuş yöresel motiflerle bezeli, yaklaşık 1 m² büyüklüğünde ince bir dokumadır. Geçmişte Durağan'da yaşayan kadınlar tarafından kullanılan çemberin geleneksel olarak değişik bağlama şekilleri vardı. Genç kızlar ve yaşlılar üçgen şekline getirerek doğrudan saçın üzerine bağlarken, orta yaşlı kadınlar ve gelinler ise fes denilen bir taç üzerine çemberi giyerlerdi. Çember üstündeki motif yoğunluğu ve ağır desenler çemberi kullanan kadının statüsü hakkında bilgi verirdi. Günümüzde bu yöresel dokumanın başörtüsü dışında evlerde sehpa ya da masa örtüsü gibi muhtelif kullanım alanları da bulunur.

Durağan Çemberinin kenarlarında çemberi çepeçevre kuşatan üç sıra beyaz şeritli bordo renkli geniş ve yine iki sıra beyaz renkli ince bordürler vardır. Motifler beyaz zemin üzerinde belirli bir sisteme göre yerleştirilir. Özellikle yörede baklava dilimleri arasında kullanılan motiflere dokuyucu dokuma anındaki duygu ve hayallerini desen olarak yansıtır. Kullanıcının zevkine ve ekonomik durumuna göre renklerin canlılığı ve desenlerin yoğunluğu artar.

Durağan Çemberinin yapımında muhtelif ipler kullanılır. Çok eskiden pamuk eğrilir, işlenir, boyanır ve istenilen kalınlıkta kullanılırdı. Günümüzde ise daha çok atkı ve çözüğü ipi denilen iki temel ip kullanılır. Bunun yanında motif ve desen yapımında kalınlıkları farklı renkli orlon ipler kullanılır. Kenar bordürlerinin çözgüsünde ise makam denilen ip kullanılır.

Durağan Çemberinin yöreye özgü motifleri ve bu motiflerden oluşan desenleri bulunur. Çemberin çevre renkleri kırmızı ve beyaz olsa da, içinde kullanılan motiflerin renkleri değişiklik gösterir. Durağan Çemberinde kullanılan motif çeşitlerine aşağıda yer verilmektedir.

Üretim Metodu:

Durağan Çemberinin üretiminde kullanılan tezgâh; genelde demir malzemeden üretilen, dikdörtgen prizma şeklinde bir yapı arz eden, oturaklı, taraklı, gücülü, pedallı ve ortalama 1,60 m (yükseklik) x 2,20 m (en) x 1,80 m (uzunluk) ebatlarında ve yaklaşık 3 m²'lik yer tutan bir dokuma aracıdır. Çember dokuma işlemi genel olarak 120 cm tarak eninde yapılır. Dokumanın eni 100-110 cm'lik genişlikte olmalıdır.

Dokumada pamuk ipliği kullanılır. Desenler için ise pamuk ipliği yanında yün ve orlon da kullanılır. Üretim aşamasında; tezgâh boyuna göre hazırlanmış çözgü iplikleri tek tek tarak ve gücünden geçirilir. İplikler, dokuyan kişinin önünde yer alan ve genişliği en az 150 cm olan kalın mile sarılır. Diğer kısmı da levant adı verilen dolapta tezgâhın ön kısmındaki yerine yerleştirilir. Dokuma yapıldıkça gereken ip bu levantlerden sağlanır. İplerin tezgâhtan geçirilmesinde dikkat edilmesi gereken önemli bir husus daha vardır. Kenarlar kırmızı ve beyaz çizgilerden oluşacağı için kenar çizgi kalınlıklarına karar verilmelidir. Çünkü çizgiler dokuma boyunca aynı kalacaktır. Durağan Çemberi 100-110 cm x 100-110 cm ölçülerinde tek parça şeklinde dokunur. 100-110 cm ebatlarında kare şeklinde bütün bir çember elde edilir. Tezgâhtan çıkarılan ürün 30-40 °C sıcaklıkta su içinde 10 dakika yıkanarak kullanıma hazır hale getirilir.

Dokuma yüzeyinde görülen motifler farklı renk ve kalınlıktaki ilave atkı iplerinin çözgü iplikleriyle yine bez ayağı bağlantısı kurması sureti ile dokumanın arka yüzünde oluşturulur. Çember dokumalarında motif oluşturan atkı ipleri el yardımıyla oluşturulacak motifin belirlendiği çözgü sınırları içinde bez ayağı bağlantısı kurarak gidiş ve dönüş yapar, her gidiş ve dönüş sırasında boydan boya geçirilen iki sıra zemin atkısı ile sıkıştırılır.

1. Aşama

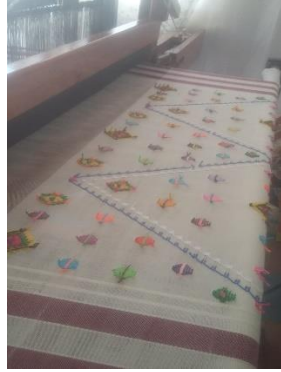
2. Aşama

3. Aşama

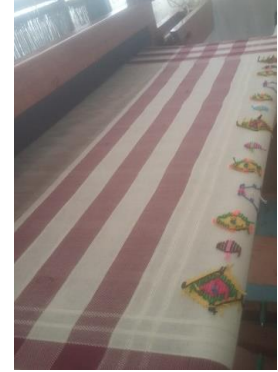
4. Aşama

5. Aşama

6. Aşama

7. Aşama

1. Aşama: Çemberin kenar makamının üç makam rengi, iki beyaz ve aralarına fitil atılarak tamamlanması
2. Aşama: Aralarına dörder fitil atılarak beyaz iplikten bez ayağı dokuma ile iki şerit atılması
3. Aşama: Renk uyumu dâhilinde iplikler sayılarak yapılacak örneğin yerleştirilmesi
4. Aşama: Dokunan çemberin 50-55 cm olup olmadığının ölçülerek geri kalan örneğin hesaplanması
5. Aşama: Çember deseninin bitişi ve iplerin temizlenmesi
6. Aşama: Aralarına dörder fitil atılarak beyaz iplikten ince şerit halinde bez ayağı dokunması

7. Aşama: Çemberin diğer kenar makamının üç makam rengi, iki beyaz ve aralarına ikişer fitil atılarak bez ayağı dokuma ile tamamlanması

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Geçmişe eskiye dayanan ve üretimi ustalık gerektiren Durağan Çemberinin coğrafi sınır ile ün bağı vardır. Bu sebeple Durağan Çemberinin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırda gerçekleştirilir.

Denetleme:

Denetimler, Durağan Belediyesinin koordinatörlüğünde ve Durağan Belediyesi, Durağan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Durağan Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden ürün hakkında uzman en az 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından 3 ayda bir olmak üzere yılda 4 defa gerçekleştirilir. İhtiyaç duyulduğunda veya şikâyet halinde ise her zaman denetim yapılabilir.

Denetleme kriterlerine aşağıda yer verilmektedir.

- Çemberde kullanılan iplik türünün uygunluğu.
- Desenlerin uygunluğu.
- Çemberin üretim aşamalarının uygunluğu.
- Çemberin tüm üretim aşamalarının Durağan ilçesinde gerçekleştirilmesi.
- Durağan Çemberi ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden, denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.